

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARCILARINA YÖNELİK BİLGİ VE FARKINDALIK DÜZEYLERİ

Fatma BOZDAĞ

Dr. Öğr. Üyesi, Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, fatosbozdog42@gmail.com, Şanlıurfa/Türkiye, 0000-0002-2636-8992

Muhammed Furkan AYDIN

Lisans Öğrencisi, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği, admhmmt9@gmail.com, Lefkoşa/Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, 0009-0007-1599-1088

Serdar BOZDAĞ

Lisans Öğrencisi, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji, serdarbozdog2001@gmail.com, Lefkoşa/Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, 0009-0005-2779-2647

Öz

Bu araştırma, hemşirelik, psikoloji, özel eğitim öğretmenliği, sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği adaylarının çocuk cinsel istismarcılarına yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerini değerlendirmek amacıyla yapıldı. Tanımlayıcı tipte olan araştırmanın örneklemini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan bir vakıf üniversitesinin 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar döneminde bu bölümlerin herhangi birinde öğrenim gören 282 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, Tanıtıcı Bilgi Formu ve Çocuk Cinsel İstismarcılarına Yönelik Bilgi ve Farkındalık Ölçeği olmak üzere iki form ile toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %70.6'sı kadın, %36.2'si birinci sınıf, %58.2'si 21 ile 25 yaş arasında, %81.6'nın çocuk cinsel istismarcılarına yönelik herhangi bir eğitim almadığı, %84'nün herhangi bir kongre ve seminere katılmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin çocuk cinsel istismarcılarına yönelik bilgi ve farkındalık ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalaması 105.60±23.30 olarak saptanmıştır. Çocuk cinsel istismarcılarının karakteristiği alt boyutundan 30.13±7.43, istismar yöntemleri alt boyutundan ise 75.47±17.47 puan aldıkları bulunmuştur. Bu sonuçlar öğrencilerin çocuk cinsel istismarcılarına yönelik bilgi ve farkındalık düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Meslek yaşamında çocukların eğitim ve bakımı ile en çok zaman geçirecek ve iletişim sağlayacak olan bu bölümlerde okuyan öğrencilerin eğitim, kongre veya seminer ile bilgi ve farkındalıklarının daha da iyileştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Cinsel İstismarcı, Üniversite Öğrencisi, Bilgi ve Farkındalık.

KNOWLEDGE AND AWARENESS LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTS TOWARDS CHILD SEXUAL ABUSE

Abstract

This research was conducted to evaluate the knowledge and awareness levels of nursing, psychology, special education teacher, classroom teacher and pre-school teacher candidates regarding child sexual abusers. The sample of the descriptive study consisted of 282 students studying in any of these departments in the spring semester of the 2022-2023 academic year of a foundation university in the Turkish Republic of Northern Cyprus. The data of the research were collected with two forms: Introductory Information Form and Knowledge and Awareness Scale for Child Sexual Abusers. 70.6% of the students participating in the research were women, 36.2% were first graders, 58.2% were between the ages of 21 and 25, 81.6% did not receive any training on child sexual abusers, 84% had not attend any congresses or seminars. The total score average of the students from the knowledge and awareness scale regarding child sexual abusers was found to be 105.60±23.30. It was found that child sexual abusers received 30.13±7.43 points in the characteristic sub-dimension and 75.47±17.47 points in the abuse methods sub-dimension. These results show that students' level of knowledge and awareness about child sexual abusers is high. It is recommended that the knowledge and awareness of students studying in these departments, who will spend the most time and communicate with the education and care of children in their professional lives, be further improved through training, congresses or seminars.

Keywords: Child, Sexual Abuser, University Student, Information and Awareness.

1. GİRİŞ

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından hazırlanan Çocuk Hakları Sözleşmesi 2 Eylül 1990 yılında yürürlüğe girmiştir. Türkiye ve birçok ülkenin onayladığı sözleşme ile çocuk hakları korunmaya ve gözetilmeye çalışılmaktadır (1). Bugün çocuk haklarının ihlal edildiği en önemli konulardan biri çocuklara yönelik cinsel istismar suçlarıdır. Çocuk cinsel istismarı küresel bir halk sağlığı ve insan hakları sorunudur. Çocukluklarda cinsel istismar, “çocuğun bilerek onaylamadığı ve kavrayamadığı, gelişimsel açıdan hazır bulunmadığı, toplumsal yasa ve normlara aykırı olarak bir cinsel etkinliğe dâhil edilmesi” olarak tanımlanmaktadır (2,3). Çocuklarda istismarların her türlü travmatik etkiler yaratırken cinsel istismar vakalarında bu etkiler daha fazladır (4). Cinsel istismar yaş, sosyoekonomik düzey, coğrafi konum fark etmeksizin her toplumda görülmektedir (5). Türkiye Ceza Mahkemeleri’nde çocuk cinsel istismara yönelik açılan davalardaki suç sayısı 2012 yılında 17 bin 589 iken, 2019 yılında bu sayının 22 bin 689’a yükseldiği bilinmektedir (6).

Cinsel istismar vakaları çoğunlukla toplumsal baskı ve tehdit nedeni ile yok sayılmakta veya üzeri örtülmeye çalışılmaktadır. Gizli kalan ve tespit edilmesi zor olan çocuk cinsel istismar sıklığı ile ilgili günümüzde halen kesin rakamlar bilinmemektedir (7-9). Şahin (2020) tarafından yapılan bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin %41.6’sının çocukluk çağında en az bir defa cinsel istismara uğradığını ve bu durumu adli birime bildirme oranının sadece %4.6 olduğu saptanmıştır (10). Görülme sıklığı yüksek olmasına rağmen bildirim oranı oldukça düşüktür. Cinsel istismar vakaları ve ensest durumlarda mağdur çocukların, yaşadıkları durumu ailesine ve çevresine açıklamakta zorluk çektiği, ailelerin çocuklara inanmadıkları ve çocuğun yaşam kalitesinin ve ruh sağlığının ciddi zarar gördüğü bilinmektedir (5). Genellikle çalışmalar, çocuk cinsel istismarını tanılamak, mağdurlara yaklaşım, yasal düzenlemeler gibi konuların üzerinde durmuşlardır. İstismarcıların erken zamanda tespit edilip gerekli önlemlerin alınabilmesi için cinsel istismarcının özellikleri ve çocuklara yaklaşım yöntemleri üzerine daha fazla çalışma yapılmasına ihtiyaç vardır. Yaygın internet kullanımı ile birlikte çocuk cinsel istismarcıları ile çocukların karşılaşma oranı artmıştır. Bu nedenle çocuklar ile çalışacak ve aileleri ile birebir iletişimde olacak profesyonellerin çocuk cinsel istismarcılarının özellikleri konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin artması, çocukların ve ailelerinin bu profesyoneller tarafından bilinçlendirilmesi gereklidir (11). Bu araştırma çocuklar ile meslek yaşamında en çok iletişimde olacağı düşünülen hemşirelik, psikoloji, özel eğitim öğretmenliği, sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği adaylarının çocuk cinsel istismarcılarına yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Araştırma Soruları:

- Hemşirelik, psikoloji, özel eğitim öğretmenliği, sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin çocuk cinsel istismarcılarına yönelik bilgi ve farkındalık düzeyleri nedir?
- Farklı bölüm ve sınıfı okuyan öğrenciler arasında çocuk cinsel istismarcılarına yönelik bilgi ve farkındalık açısından farklılık var mıdır?
- Öğrencilerin çocuk cinsel istismarcılarına yönelik bilgi ve farkındalık düzeyleri daha önce bu konuda eğitim alma vb. gibi hangi etmenlerden etkilenmiş olabilir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Tipi, Evren ve Örneklemi

Tanımlayıcı tipte olan araştırmanın evrenini, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde bulunan bir vakıf üniversitesinin 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar döneminde psikoloji, hemşirelik, özel eğitim öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği bölümlerinin herhangi birinde

öğrenim gören 1208 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar döneminde bu bölümleri herhangi birinde öğrenim gören tüm öğrencilere ulaşılması hedeflenerek amaçlı örnekleme tipi kullanılmış ve araştırmaya katılan 282 öğrenci araştırmının örneklemini oluşturmuştur.

2.2. Araştırmaya Alınma Kriterleri

Üniversitenin 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar dönemi içerisinde hemşirelik, psikoloji, okul öncesi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği veya özel eğitim öğretmenliği bölümlerinden herhangi birinde öğrenim gören ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler dâhil edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmının verileri, Tanıtıcı Bilgi Formu ve Çocuk Cinsel İstismarcılarına Yönelik Bilgi ve Farkındalık Ölçeği (ÇCİYBFÖ) olmak üzere iki form ile toplanmıştır.

2.3.1. Tanıtıcı Bilgi Formu

Tanıtıcı bilgi formu; öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, hangi bölümü okudukları, çocuk cinsel istismar ve istismarcılarına yönelik ders alma, çocuk cinsel istismar veya istismarcı ile karşılaşma durumları gibi soruları içeren açık uçlu ve çoktan seçmeli toplam 11 sorudan oluşmaktadır.

2.3.2. Çocuk Cinsel İstismarcılarına Yönelik Bilgi ve Farkındalık Ölçeği

Ölçek 2021 yılında Gönültaş ve Sarıçam tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 7'li likert tiptedir ve 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte "kesinlikle katılmıyorum" yanıtı 1 puan "kesinlikle katılıyorum" yanıtı 7 puan olacak şekilde puanlanmakta ve alınabilecek en düşük puan 19, en yüksek puan 133 olarak bildirilmiştir. Ölçeğin "çocuk cinsel istismarcılarının karakteristiği" ve "istismar yöntemleri" olmak üzere 2 alt boyutu bulunmaktadır. 1 ve 6. maddelerden alınan puanlar "çocuk cinsel istismarcılarının karakteristiği" alt boyutunu, 7-19. maddelerden alınan puanlar "istismar yöntemleri" alt boyutunu yansıtmaktadır. Ölçeğin genel toplamı için cronbach alfa değeri 0.94, çocuk cinsel istismarcılarının karakteristiği alt boyutu için 0.75 ve istismar yöntemleri alt boyutu için 0.96 olarak bildirilmiştir (12). Araştırmamızda ölçeğin genel toplamı için cronbach alfa değeri 0.95, çocuk cinsel istismarcılarının karakteristiği alt boyutu için 0.75 ve istismar yöntemleri alt boyutu için 0.97 olarak belirlenmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmının verileri 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar döneminde hemşirelik, psikoloji, özel eğitim öğretmenliği, sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği bölümlerinden herhangi birinde öğrenim gören öğrencilerinden elektronik ortamda google form aracılığı ile toplanmıştır.

2.5. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde IBM SPSS Statistics 25 istatistik paket programından yararlanılmıştır. Verilerin tanımlayıcı istatistikleri olarak yüzde değerler, aritmetik ortalama, standart sapma, median, minimum ve maksimum değerleri verilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine Shapiro-Wilk normallik testi ve Q-Q grafikleri ile bakılmış, verilerin normal dağılıma uymaması nedeni ile Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testleri kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

2.6. Araştırmanın Etik ve Yasal Yönleri

Araştırma için bir üniversitenin sosyal ve beşeri bilimler etik kurulundan etik kurul izni (Evrak sayı: 2022/247, Tarih:16.12.2022) ve araştırmının yürütüldüğü üniversitenin rektörlüğünden kurum

izni alınmıştır. Öğrencilerin onamları elektronik ortamda alınmıştır. Google formun giriş sayfasında aydınlatılmış onam sayfası sunulmuş ve online anket formunu doldurmayı kabul eden öğrenciler, çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul ettiklerine dair seçeneği işaretledikten sonra formu doldurmuşlardır. Çalışma Helsinki Deklarasyonu ilkelerine uygun olarak yürütülmüştür.

3. BULGULAR

Tablo 1. Üniversite Öğrencilerinin Tanıtıcı Özellikleri (n=282)

Özellikler		n	%
Cinsiyet	Kadın	199	70.6
	Erkek	83	29.4
Yaş	20 yaş altı	107	37.9
	21-25 yaş	164	58.2
	25 yaş üzeri	11	3.9
Sınıfı	1	102	36.2
	2	54	19.1
	3	80	28.4
	4	46	16.3
Bölüm	Hemşirelik	46	16.3
	Psikoloji	95	33.7
	Okul öncesi	47	16.6
	Özel Eğitim	46	16.3
	Sınıf	48	17.1
Çocuklarda cinsel istismar veya istismarcı kavramını duyma durumu	Duyan	282	100
	Duymayan	0	0
Çocuklarda cinsel istismar ve istismarcıları hakkında öğretmen, psikolog ve hemşire adaylarının yeterli bilinçlendirme yapıldığını düşünme durumu	Düşünen	59	20.9
	Düşünmeyen	223	79.1
Çocuk cinsel istismar veya istismarcılarına yönelik eğitim alma durumu	Alan	52	18.4
	Almayan	230	81.6
Çocuk cinsel istismar veya istismarcılarına yönelik kongre veya seminere katılma durumu	Katılan	45	16.0
	Katılmayan	237	84.0
Çocuklarda cinsel istismar ve istismarcılarını tanılamaya yönelik bilgi eksikliğini olduğunu düşünme	Düşünen	234	83.0
	Düşünmeyen	48	17.0
Çocuklarda cinsel istismarı veya istismarcılarını tanılamaya yönelik eğitime katılma isteği	İsteyen	263	93.3
	İstemeyen	19	6.7
Cinsel istismara uğrayan çocuk ile karşılaşma durumu	Karşılaşan	61	21.6
	Karşılaşmayan	221	78.4
Çocuklarda cinsel istismar ve istismarcı şüphesi durumunda yetkili mercie bildirme konusunda kendini sorumlu hissetme durumu	Hisseden	260	92.2
	Hissetmeyen	62	7.8
Çocuk cinsel istismarı durumunu bildirim yapacağı birimi bilme durumu	Bilen	199	70.6
	Bilmeyen	83	29.4
Toplam		282	100

Üniversite öğrencilerinin tanıtıcı özellikleri Tablo 1'de verilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun kadın, 21-25 yaş arasında, birinci sınıf olduğu ve psikoloji bölümünü okudukları belirlenmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin çoğunluğu çocuklarda cinsel istismar veya istismarcılarına yönelik yeterli bilinçlendirilmenin olmadığını, cinsel istismar veya istismarcılarına yönelik bir eğitim almadıklarını, kongre veya seminere katılmadıklarını, cinsel istismarı ve istismarcıyı tanımlamaya yönelik bilgi eksikliklerinin olduğunu ve bir eğitim verilir ise katılmaya istekleri olduklarını destekleyen seçeneğe katılmışlardır. Yine benzer şekilde öğrencilerin çoğunluğu çocuklarda cinsel istismar durumu ile karşılaşmadığı fakat cinsel istismar ve istismarcı şüphesi durumunda yetkili mercie bildirme konusunda kendilerini sorumlu hissettiklerini ve bildirim yapacakları birimi bildiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin hepsinin çocuk cinsel istismar veya istismarcı kavramını duyduğu bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 2. Üniversite Öğrencilerinin ÇCIYBF Ölçeği Puanları (n=282)

Ölçek	Mean±Sd	Median (Min-Max)
Çocuk cinsel istismarcılarının karakteristiği alt boyutu	30.13±7.43	31.00 (6.00-42.00)
İstismar yöntemleri alt boyutu	75.47±17.47	80.00 (13.00-91.00)
ÇCIYBF ölçek toplam	105.60±23.30	111 (22.00-133.00)

Sd: Standart sapma, Min: Minimum, Max: Maximum

Üniversite öğrencilerinin çocuk cinsel istismarcılarına yönelik bilgi ve farkındalık (ÇCIYBF) ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları Tablo 2’de verilmiştir. Öğrencilerin çocuk cinsel istismarcılarına yönelik bilgi ve farkındalık ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalaması 105.60±23.30 iken, çocuk cinsel istismarcılarının karakteristiği alt boyutundan 30.13±7.43 ve istismar yöntemleri alt boyutundan 75.47±17.47 puan aldıkları belirlenmiştir (Tablo 2). Bu sonuçlar öğrencilerin çocuk cinsel istismarcılarına yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Üniversite Öğrencilerinin Tanıtıcı Özelliklerine Göre ÇCIYBF Ölçeği Puanları (n=282)

Sosyodemografik Özellikler	N	ÇÇİK Alt Boyutu Med (Min-Max)	İY Alt Boyutu Med (Min-Max)	ÇCIYBFÖ Toplam Med (Min-Max)
Cinsiyet				
Kadın	199	32.00 (8.00-42.00)	82.00 (13.00-91.00)	112.00 (27.00-133.00)
Erkek	83	30.00 (6.00-42.00)	77.00 (13.00-91.00)	108.00 (22.00-133.00)
Test*		<i>U=7282.000 p=0.117</i>	<i>U=6662.000 p=0.010</i>	<i>U=6763.000 p=0.017</i>
Bölüm				
Hemşirelik	46	29.50 (7.00-42.00)	77.00 (19.00-91.00)	107.00 (27.00-133.00)
Psikoloji	95	31.00 (6.00-42.00)	81.00 (17.00-91.00)	112.00 (23.00-133.00)
Okul öncesi	47	32.00 (10.00-42.00)	80.00 (15.00-91.00)	113.00 (27.00-133.00)
Özel eğitim	46	33.00 (7.00-42.00)	82.00 (13.00-91.00)	112.50 (26.00-133.00)
Sınıf	48	29.00 (9.00-42.00)	80.00 (13.00-91.00)	108.00 (22.00-133.00)
Test*		<i>KW=5.363 p=0.252</i>	<i>KW=2.287 p=0.683</i>	<i>KW=2.943 p=0.567</i>
Yaş				
20 yaş altı	107	31.00 (13.00-42.00)	78.00 (17.00-91.00)	110.00 (30.00-133.00)
21-25 yaş arası	164	31.00 (6.00-42.00)	81.00 (13.00-91.00)	112.00 (22.00-133.00)
25 yaş üzeri	11	33.00 (7.00-42.00)	78.00 (19.00-91.00)	110.00 (26.00-133.00)
Test*		<i>KW=0.447 p=0.800</i>	<i>KW=0.798 p=0.671</i>	<i>KW=0.296 p=0.862</i>
Sınıfı				
1	102	30.50 (13.00-42.00)	80.50 (17.00-91.00)	112.00 (30.00-133.00)
2	54	32.00 (6.00-42.00)	77.00 (13.00-91.00)	109.00 (22.00-133.00)
3	80	31.00 (7.00-42.00)	82.00 (15.00-91.00)	110.50 (27.00-133.00)
4	46	32.50 (7.00-41.00)	80.50 (13.00-91.00)	112.00 (26.00-130.00)
Test*		<i>KW=1.870 p=0.600</i>	<i>KW=4.087 p=0.252</i>	<i>KW=1.866 p=0.601</i>
Cinsel istismara uğrayan çocuk ile karşılaşma durumu				
Karşılaşan	61	30.00 (6.00-42.00)	81.00 (17.00-91.00)	112.00 (23.00-113.00)
Karşılaşmayan	221	31.00 (7.00-42.00)	79.00 (13.00-91.00)	111.00 (22.00-133.00)
Test*		<i>U=6039.000 p=0.213</i>	<i>U=6125.500 p=0.274</i>	<i>U=6649.500 p=0.872</i>
Çocuk cinsel istismar veya istismarcılarına yönelik eğitim alma durumu				
Alan	52	31.00 (7.00-42.00)	76.50 (15.00-91.00)	110.00 (26.00-133.00)
Almayan	230	31.00 (6.00-42.00)	81.00 (13.00-91.00)	112.00 (22.00-133.00)
Test*		<i>U=5480.000 p=0.346</i>	<i>U=4823.000 p=0.029</i>	<i>U=5072.500 p=0.087</i>
Çocuk cinsel istismar veya istismarcılarına yönelik kongre veya seminere katılma durumu				
Katılan	45	31.00 (9.00-42.00)	84.00 (24.00-91.00)	114.00 (33.00-133.00)
Katılmayan	237	31.00 (6.00-42.00)	79.00 (13.00-91.00)	111.00 (22.00-133.00)
Test*		<i>U=5108.500 p=0.655</i>	<i>U=5125.500 p=0.679</i>	<i>U=5012.000 p=0.523</i>

Med: Median, Min: Minimum, Max: Maximum

Üniversite öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerine göre ÇCIYBF ölçeği puanları Tablo 3’de verilmiştir. Kadın öğrencilerin ÇCIYBFÖ toplam puan ortalamaları ve istismar yöntemleri alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları anlamlı derece daha yüksek bulunmuştur (sırasıyla; $p=0.017$, $p=0.010$). Ayrıca çocuk cinsel istismar veya istismarcılarına yönelik eğitim almayan öğrencilerin istismar yöntemleri alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları anlamlı derece daha yüksek saptanmıştır ($p=0.029$). Öğrencilerinin okudukları bölüm, sınıf, yaş, cinsel istismara uğrayan çocuk ile karşılaşma durumları veya kongre/seminere katılma durumlarının çocuk cinsel istismarcılarının karakteristiği ve istismar yöntemleri alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları üzerinde istatistiksel olarak önemli olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$) (Tablo 3).

4. TARTIŞMA

Çocuklara yönelik cinsel istismar dünya genelinde ve ülkemizde çok yaygın olmasına rağmen araştırmalar genellikle tacize uğrayan mağdurlara yöneliktir. İstismarcıları tanılamaya yönelik kısıtlı çalışmalar bulunmaktadır. Araştırmamızda çocuk cinsel istismar olguları ile en sık karşılaşma olasılığı olan hemşirelik, okul öncesi, sınıf öğretmenliği, özel eğitim ve psikoloji bölümünde okuyan üniversite öğrencilerinin çocuk cinsel istismarcılarına yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Özel bakım gereksinimi olan çocukların cinsel istismara karşı daha savunmasız olduğu ve yüksek risk altında oldukları bilinmektedir (13). Bu çocukların ileride eğitim, bakım ve takibini üstlenecek olan özel eğitim öğretmeni, psikolog ve hemşirelik öğrencilerinin çocuk cinsel istismarcılarına yönelik bilgi farkındalık düzeylerinin yüksek çıkması bu çocukların mağduriyetinin önlenmesi açısından çok önemli bir bulgudur. Yine sağlıklı ve özel bakım gereksinimi olan çocuklar ile en fazla iletişim içerisinde olan sınıf öğretmeni ve okul öncesi öğretmeni adaylarının bilgi ve farkındalıklarının yüksek olması ile çoğu çocuk istismar vakalarının kısa süre içerisinde tanımlanabileceği veya önüne geçilebileceği düşünülmektedir. Üniversite öğrencilerinin çocuk cinsel istismarcılarına yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerinin araştırıldığı herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Öğrencilerin çoğunluğunun cinsel istismar veya istismarcılarına yönelik eğitim almadıkları, herhangi bir kongre veya seminare katılmadıkları belirlenmiştir. Çin’de okul öncesi öğretmenleri ile yapılan bir çalışmada, çocuk cinsel istismarının önlenmesi konusunda öğretmenlerin sınırlı bilgiye sahip oldukları bildirilmiştir (14). Çelik ve Aslan (2020) tarafından yürütülen bir çalışmada ise, okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarda fiziksel istismarı tanımlayabilirken, duygusal ve cinsel istismara yönelik belirtileri tanılamada bazı belirtileri kısmen tanıyabildikleri belirlenmiştir (7). Benzer şekilde Toydemir ve Efiltili’nin (2019) çalışmasında, özel eğitim öğretmenlerin çocuklarda ihmal ve istismarı tanılamada yeterli olmadıkları ve okul ortamlarında konuya yönelik yeterli bilgilendirme çalışmalarının yapılmadığı ifade edilmektedir (15). Yine öğretmenlerinin çocuk istismar ve ihmal konusunda bilgi ve risk tanıma düzeylerinde yetersiz, bildirim yapma konusunda eksikliklerinin olduğunu bildiren çalışmalar mevcuttur (16-18). Çocuk cinsel istismarına yönelik farkındalık düzeylerinin araştırıldığı bir çalışmada, farkındalığın en yüksek olduğu meslek grubu sosyal çalışmacılar olarak belirlenirken en düşük farkındalığa sahip meslek grubu psikologlar ve çocuk gelişimciler olarak belirlenmiştir (19). Bozkurt ve Bağ’ın (2020) hemşireler ile yürüttükleri çalışmada, çocuk cinsel istismarı ile karşılaşan hemşirelerin ihmal ve istismarı tanılamada daha başarılı oldukları bildirilmiştir (20). Sonuçlardan anlaşılacağı üzere çocuk cinsel ihmal ve istismarını tanılama ve bildirim yapmada öğretmen, hemşire ve psikologların yetersiz oldukları görülmektedir. Çocuk cinsel istismarcılarının özelliklerine ve yöntemlerine yönelik ve bilgi farkındalığın yükseltilmesi ile büyük oranda çocuk cinsel istismar vakalarının önüne geçilebileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin çoğunluğunun çocuklarda cinsel istismar durumu ile karşılaşmadığı fakat cinsel istismar veya istismarcıdan şüphe durumunda yetkili mercie bildirme konusunda kendilerini sorumlu hissettikleri belirlenmiştir. Benzer şekilde Güldoğan ve ark. (2011) tarafından

yürütülen bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin çocuk cinsel istismarına yönelik farkındalıklarının yeterli düzeyde olmadığını fakat öğrencilerin çoğunluğunun cinsel istismar mağduru çocuk ile karşılaşma durumunda bildirim yapacaklarını ifade ettikleri bildirilmiştir (21).

Kadın öğrencilerin hem çocuk cinsel istismarcılarına hem de istismar yöntemlerine yönelik bilgi ve farkındalık düzeyleri anlamlı derecede daha yüksek olarak saptanır iken, eğitim almayan öğrencilerin ise istismar yöntemlerine yönelik bilgi ve farkındalık düzeyleri eğitim alan öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. İstanbul'da bir vakıf üniversitesinde öğrencilerin çocuk cinsel istismarına yönelik farkındalıklarının araştırıldığı bir çalışmada, kadın öğrencilerin çocuk ihmali ve istismarı konusunda daha bilgili olduğu ve çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alan öğrencilerinin farkındalıklarının almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir (22). Benzer bir şekilde Suudi Arabistan'da tıp öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, kadın öğrencilerin çocuk ihmali ve istismarına yönelik farkındalıklarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu saptamışlardır (23). Sonuçlardan anlaşılacağı üzere cinsiyeti kadın olan öğrencilerin hem istismarcılara yönelik hem de çocuk ihmali ve istismarına yönelik bilgi düzeyleri daha yüksektir. Araştırmamızda cinsel istismar veya istismarcılara yönelik eğitim almayan öğrencilerin istismar yöntemlerine yönelik bilgi ve farkındalıklarının yüksek olması şaşırtıcı bir sonuçtur. Bu duruma eğitim alma dışında öğrencilerinin sosyal medya veya kamu yolu ile farkındalıklarının artmış olması, çocuklarda cinsel istismar ve istismarcılara yönelik duyarlılığın yüksekliği veya konu ile ilgili araştırmalar yapmış olması gibi faktörlerin etki etmiş olabileceği düşünülmektedir.

Çocuklarda cinsel istismarcıları tanılamaya yönelik yapılan kısıtlı çalışma vardır (24,25). Yektaş ve ark. (2011) yürüttükleri çalışmalarında, cinsel istismarın çoğunlukla tekrarlı yaşandığı ve çocuğun tanıdığı erkek biri tarafından yapıldığı bildirilmiştir (24). Benzer şekilde Erdoğan ve ark. (2011) çocuk ve ergenlere cinsel istismarda bulunan kişileri tanılamaya yönelik yaptıkları çalışmalarında, cinsel istismarcıların çoğunlukla eğitim seviyesi düşük, erkek, evli olmayan ve madde ve/veya alkol kullanım öyküsü olan kişilerden oluştuğunu bildirilmiştir. Aynı zamanda mağdurun genellikle kız çocuğu olduğu ve aile üyesi/akraba/tanıdığı kişilerden tarafından istismara uğradığı saptanmıştır (25). Yapılan çalışmaların dikkat çekici diğer bir yönü ise çocuk istismarı öyküsü olan kişilerin yetişkinlik döneminde istismarcı davranışlarının olduğu ve başka kişilerin mağduriyetine neden olduklarıdır (26,27). Tüm bu sonuçlar göz önünde bulundurularak çocuk cinsel istismarcılarının erken tanınması gerekli yaptırımların uygulanması gerekmektedir. Tanınması geç kalan her istismarcı daha fazla çocuğun mağduriyetine neden olacak ve o mağdurların her biri yetişkinlikte istismarcı davranışları için potansiyel birer aday olacaklardır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Öğrencilerin çocuk cinsel istismarcılarına yönelik bilgi ve farkındalık düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır. Üniversitelerde konu ile ilgilen öğrencilere yönelik kulüplerin açılabilir ve çalışmalar yürütülebilir. Meslek yaşamında çocuklar ile en çok zaman geçirerek iletişim halinde olacak hemşirelik, psikoloji, özel eğitim öğretmenliği, sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğrencilerin eğitimlere, kongrelere veya seminerlere katılarak bilgi ve farkındalıklarının daha da iyileştirilmesi önerilmektedir.

Sınırlılıklar

Araştırmanın yapıldığı tarihler arasında üniversitenin eğitim ve öğretimi 6 Şubat Kahramanmaraş depreminden kaynaklı afet bölgesi olarak ilan edilen illerde ikametgah eden öğrenciler için yüz yüze ve online eğitim hakkı sunulmuştur. Veriler bu nedenle yüz yüze yerine elektronik ortamda google form aracılığı ile toplanmak zorunda kalmıştır. Hedeflenen öğrenci sayısına ulaşılamaması araştırmanın sınırlılıkları arasındadır. Geniş bir örneklem ile yeni çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Teşekkür

Yazarlar, çalışmaya katılarak destek veren tüm katılımcılara teşekkür eder. Bu araştırma “7. Uluslararası Adli Hemşirelik Kongresi’nde (Trabzon, 2023) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkısı

Plan ve tasarım: F.B., M.F.A., S.B.; Gereç ve yöntem: F.B., M.F.A., S.B.; Verilerin analizi ve yorumlanması: F.B.; Yazı ve düzeltmeler: F.B., M.F.A., S.B.

Finansman

Çalışma için bir finansal destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 27 Ocak 1995, Resmi Gazete (Sayı:29310). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22184.pdf>. Erişim Tarihi: 17.10.2023.
2. World Health Organisation, Report of the consultation on child abuse prevention, 1999. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/65900>. Erişim Tarihi: 17.10.2023.
3. Chopra, A., Kaur, A., Singh, S., Kaur, R., & Rallapali, A.V. (2020). Childhood sexual abuse perceptions and experience among college students of Panchkula. *Indian Journal of Sexually Transmitted Diseases and AIDS*, 41(1), 30. doi: 10.4103/ijstd.IJSTD_110_15
4. Türkkın, T., Odacı, H., & Bülbül, K. (2021). Çocuk istismarı ve ihmali anlamak: Ekolojik bir yaklaşım. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(2), 709-728. doi: 10.33417/tsh.847467
5. Aktay, M. (2020). İstismar ve ihmali çocuk üzerindeki etkileri ve tedavisi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 1(2), 169-184.
6. Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü (2019), Adli İstatistikler 2019, Ankara. <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/22420211427211062020170359HizmeteOzel-2019-bask%C4%B1-%C4%B0SA.pdf>. Erişim Tarihi: 17/10/2023.
7. Çelik, İ., & Aslan, E.A. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarına yönelik farkındalık düzeyinin incelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 40-56.
8. Shrestha, S., Baskota, S., Karki, U., Poudel, L., Bhandari, N., Gurung, M., Rajbhandari, B., & Shrestha, P. (2021). Child sexual abuse among school children of a municipality: A descriptive cross-sectional study. *JNMA: Journal of the Nepal Medical Association*, 59(239), 672. doi: 10.31729/jnma.6865
9. Demircioğlu, H., & Işık, E. (2019). Çocuk cinsel istismarını önlemeye yönelik geliştirilen okul temelli programlar ve etkililikleri. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 32-51.
10. Şahin D. (2020). Üniversite öğrencileri arasında çocukluk çağı cinsel istismar sıklığı, cinsel istismar bildirim sıklığı ve bildirim ile ilişkili faktörler. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk-Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Uzmanlık Tezi, Trabzon*.
11. Kara Özçalık, C., & Atakoğlu, R. (2021). Çevrimiçi çocuk cinsel istismarı: Yaygınlık, mağdur ve suçlu özellikleri. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 12(1), 76-81. doi: 10.14744/phd.2020.30643
12. Gönültaş, B.M., & Sarıçam, H. (2021). Çocuk cinsel istismarcılarına yönelik bilgi ve farkındalık düzeyinin değerlendirilmesi: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Turkish Journal of Applied Social Work*, 4(2), 116-126. doi:10.54467/trjasw.1021951
13. Şen, A.D.Y., & Çarman, K.B. (2022). Engelli çocukların ihmali ve istismarı. *Çocuk ve Medeniyet*, 7(13), 127-138. doi:10.47646/CMD.2022.277
14. Zhang, W., Chen, J., & Liu, F. (2015). Preventing child sexual abuse early: Preschool teachers' knowledge, attitudes, and their training education in China. *Sage Open*, 5(1), 2158244015571187. doi:10.1177/2158244015571187
15. Toydemir, A., & Efiltili, E. (2019). Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin çocuk ihmali ve istismarına ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 10(17), 490-519. doi:10.26466/opus.518214
16. Bülbül, K., Çakıcı, A.B., & Türkkın, T. (2019). Sınıf öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmali yönelik bilgi ve risk tanıma düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 4(2), 127-144. doi: 11.11111/ted.xx
17. Dilsiz, H., & Mağden, D. (2015). Öğretmenlerin çocuk istismar ve ihmali konusunda bilgi ve risk tanıma düzeylerinin tespit edilmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1 (Suppl2), 678-694.

18. Aksel, Ş., & Irmak, T.Y. (2015). Çocuk cinsel istismarı konusunda öğretmenlerin bilgi ve deneyimleri. Ege Eğitim Dergisi, 16(2), 373-391.
19. Üstündağ, A. (2022). Sağlık çalışanlarının çocuk istismarı ve ihmali konusundaki farkındalığı: Sağlıklı hayat merkezi örneği. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 31(4), 241-253. doi: [10.17942/sted.1033071](https://doi.org/10.17942/sted.1033071)
20. Bozkurt, G., & Bağ, Ö.F. (2021). Hemşirelerin çocuk ihmali ve istismarına ilişkin farkındalıklarını etkileyen faktörlerin incelenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 24(1), 17-24. doi: [10.17049/ataunihem.634775](https://doi.org/10.17049/ataunihem.634775)
21. Güldoğan, E., Akçay, T., Yılmazcan, A., & Karcı, Ö. (2011). S2 üniversite öğrencilerinin çocuk cinsel istismarına yönelik farkındalığına ilişkin alan çalışması. Türk Pediatri Arşivi, 46(11).
22. Uysal, G., Bozkurt, G., & Düzkaya, D.S. (2022). Awareness of child abuse and neglect among students. Journal of Psychiatric Nursing, 13(1), 43-48. doi: [10.14744/phd.2021.48751](https://doi.org/10.14744/phd.2021.48751)
23. Al-Qahtani, M.H., Almanamin, H.H., Alasiri, A.M., Alqudaihi, M.H., AlSaffar, M.H., Yousef, A.A., Awary B.H., & Albuali, W. H. (2022). Child abuse and neglect awareness among medical students. Children, 9(6), 885. doi: [10.3390/children9060885](https://doi.org/10.3390/children9060885)
24. Yektaş, Ç., Tufan, A. E., Büken, B., Çetin, N. Y., & Yazıcı, M. (2018). Cinsel istismar mağduru çocuk ve ergenlerde istismar ve istismarcıya ilişkin özelliklerin ve psikopatoloji ile ilişkili risk etkenlerinin değerlendirilmesi. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 19(5), 501-508. doi: [10.5455/apd.291908](https://doi.org/10.5455/apd.291908)
25. Erdoğan, A., Tufan, E., Karaman, M.G., Atabek, M.S., Koparan, C., Özdemir, E., & Baranova, A.Ç. (2011). Türkiye'nin dört farklı bölgesinde çocuk ve ergenlerde cinsel tacizde bulunan kişilerin karakteristik özellikleri. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 12(1), 55-61.
26. Plummer, M., & Cossins, A. (2018). [The cycle of abuse: When victims become offenders](https://doi.org/10.1177/1524838016659487). Trauma Violence Abuse, 19(3):286-304. doi: [10.1177/1524838016659487](https://doi.org/10.1177/1524838016659487)
27. Firoozabadi A. (2020). [The past victim, the future abuser](https://doi.org/10.34172/aim.2020s2). Archives Iran Medicine, 1;23(4Suppl1): S6-S8. doi: [10.34172/aim.2020s2](https://doi.org/10.34172/aim.2020s2)